

Piotr Kowolik

"Geneza hymnu Europy i jego współczesne znaczenie", Maria Januszewska-Warych, Płock 2012 : [recenzja]

Nauczyciel i Szkoła 2 (52), 205-207

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Piotr KOWOLIK

Górnośląska Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Kardynała Augusta Hlonda
w Mysłowicach

Recenzja książki: Maria Januszewska-Warych, Geneza hymnu Europy i jego współczesne znaczenie. Oficyna Wydawnicza Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica; Płock 2012; ss. 94.

Hymn to uroczysta pieśń, będąca symbolem jedności jakiegoś narodu lub państwa (w tym wypadku Europy), wykonywana podczas uroczystości. Pieśń symbolicznie reprezentuje jakąś grupę (społeczność państw należących do krajów Unii Europejskiej). Inaczej mówiąc to pochwalny utwór poetycki o treści patriotycznej lub religijnej¹.

Na kartach encyklopedii czytamy, że hymn państwowy, narodowy oznacza „pieśń patriotyczną uznawaną za symbol jedności narodowej; utrwaloną przez tradycję (oficjalna forma zbiorowej manifestacji uczuć narodowych)”².

Wydana w roku 2012 praca zatytułowana *Geneza hymnu Europy i jego współczesne znaczenie*” to ze wszelkich miar ciekawe wydawnictwo, po które z całą pewnością sięgnąć powinni nauczyciele, studenci sposobiący się do zawodu nauczycielskiego i uczniowie szkół: podstawowych, gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych, a także wszyscy ci, dla których *patriotyzm* nie jest jedynie pustym słowem. Patriotyzm oznacza postawę szacunku i oddania własnej ojczyźnie, przywiązanie do kraju (w tym przypadku do wielkiej zbiorowości jaką jest Europa), miłość do ojczyzny. Zdaniem Bolesława Prusa „prawdziwy patriotyzm nie tylko polega na tym, ażeby kochać jakąś idealną ojczyznę, ale – ażeby kochać, badać i pracować dla realnych składników tej ojczyzny, którymi są ziemia, społeczeństwo, ludzie i wszelkie ich bogactwa”³.

Hymn Europy w dniu 12 stycznia 1972 roku został hymnem Rady Europy, a od 29 maja 1986 roku również Unii Europejskiej – którym stał się fragment IX Symfonii Ludwiga van Beethovena (1770-1827) niemieckiego kompozytora dwóch epok: klasycyzmu i romantyzmu – *Oda do radości* do tekstu Fryderyka Schillera – niemieckiego poety, dramaturga i teoretyka teatru (1759-1805). W symfonii zamknął kompozytor kontrasty uczuć i nastrojów, które stały się

¹ M. Bańko (red.), *Wielki słownik ucznia*. (A-Ó). Warszawa 2006, s. 512.

² *Encyklopedia powszechna* (Gwi-Kap). Warszawa 2009, Tom 5, s. 184.

³ M. Iwanowicz. E. Polański, *Szkolny słownik tematyczny języka polskiego nie tylko dla uczniów*. Łódź 2011, s. 170.

dla niego treścią życia. Jest to prosta melodia o charakterze melodii ludowej, w swojej prostocie wyraża ona radość ludzi zjednoczonych w uczuciu wzajemności braterstwa i miłości.

Praca składa się z dwóch części poprzedzonych *Wstępem*.

Część pierwsza (s. 13-54) składa się z siedmiu rozdziałów.

1. IX Symfonia Ludwiga van Beethovena – symbol europejskiej duchowości.
Czym kierowali się politycy i społeczności Europy, aby *Oda do radości* stała się Hymnem Zjednoczonej Europy?
2. Fenomen Hymnu państwowego – treści zawarte w tym rozdziale skupione są na definicji utworu muzycznego jakim jest hymn, np. Bogurodzica, Marsylianka.
3. Wielka zmiana – od oświecenia do romantyzmu.
Autorka odwołuje się aż dwóch wieków poprzednich. *Oda do radości* została napisana w końcu XVIII, a muzyka do niej powstała kilkanaście lat później.
4. Romantyzm – filozofia i sztuka.
Poszukując bliskości między treściami kultury i ideami doby romantyzmu a okresem, który z dzieła van Beethovena uczynił symbol jednoczącej się Europy, konieczne jest zwrócenie się w stronę wartości uznawanych przez europejskich antenatów współczesności za najistotniejsze.
5. F. Schiller – L. van Beethoven – *Oda do radości*.
Autorka opisuje szczegółowo te dwie postacie – poety i kompozytora.
6. Droga do historycznej decyzji.
Jakimi kryteriami kierowano się w wyborze *Ody do radości* na hymn?
 - utwór powszechnie znany i akceptowany;
 - rozstrzygnięcie wyboru na najwyższym szczeblu bez ogłaszania konkursu;*Oda* stała się hymnem przy organizowaniu unijnych uroczystości;
 - treści zawarte w utworze Schillera odnoszące się do ogólnoludzkich wartości stale będą się upominać o ich respektowanie w działaniach i praktyce.
7. Utwór i hymn.
Zawiera kilka refleksji: K. Kowalski, E. Buch, A. Szpociński, K. Guzczalska – że *Oda* jest dziełem dwóch Niemców, a uznanie dla twórców *Ody* nie oznacza mimo wszystko przenoszenia tego uznania na ogół Niemców, ale przynajmniej budzi szacunek dla niemieckiej kultury.

Część druga (s. 55-66) składa się z dwóch rozdziałów.

8. Rozdział ten stanowi: Wyjątki z rozporządzenia Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, w którym czytamy: „Uczeń poprawnie śpiewa z pamięci polski hymn narodowy oraz hymn Unii Europejskiej”.
9. Scenariusz zajęć z muzyki (na przykładzie klasy VI szkoły podstawowej) – stanowi przykładowe metodyczne rozwiązanie wraz z finałową częścią IX Symfonii Ludwiga van Beethovena i zapisem muzycznej linii melodycznej.

Pracę zamyka *Zakończenie* oraz charakterystyka haseł nawiązujących do rozważań teoretycznych zawartych w części pierwszej (Ludwig van Beethoven, Friedrich von Schiller, Europa, Pałac Biskupi w Würzburgu, hymn, symfonia, IX Symfonia d-moll op. 125, oda, Oda do radości, lekcja muzyki).

W końcowej części pracy zaprezentowano *Literaturę i źródła oraz źródła internetowe*.

W pracy zwraca uwagę szeroki kontekst historyczny, literaturoznawczy, muzykologiczny i metodyczny, w szczególności zaś przywołania utworów literackich i muzycznych.

Publikacja wnosi istotny wkład do toczącego się dialogu na temat Unii Europejskiej i jej problemów. Posiada istotną wartość poznawczą, ale również – praktyczną, zawiera bowiem wiele cennych wniosków, postulatów, nowych wyzwań dla badań teoretycznych, empirycznych oraz praktyki pedagogicznej.

Książka posiada nie tylko walor źródłowy, dokumentujący genezę hymnu Europy i jego współczesne znaczenie, ale stanowi lekturę uzupełniającą w zakresie historii i wiedzy o społeczeństwie. Po pracę z pewnością sięgną pasjonaci historii oraz liczne grono naukowców. Napisana przystępnym językiem, wydana z troską o najdrobniejsze nawet detale, książka ta jest z pewnością godna rekomendacji i zasługuje na wysoką ocenę.